

12. Regulski J. Local government reform in Poland : an insider's story / J. Regulski. – Budapest : OSI/LGI, 2003. – 263 p.

13. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. [Електронний ре-сурс]. – Режим доступу: [http:// isip.sejm.gov.pl94](http://isip.sejm.gov.pl94).

14. Ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r. [Електро-нний ресурс] // Dz.U. – 1998. – № 91. – Poz. 578. – Режим доступу: <http://isip.sejm.gov.pl>.

Челомбiтько Л. В.¹

ПРАВОВІ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Питання взаємодії державної влади і місцевого самоврядування є од-ним з найважливіших у теорії і практиці муніципального будівництва. Вирішення його базується на конституційному принципі невходження органів місцевого самоврядування в систему органів державної влади. Встановлюючи самостійність муніципальної влади, її недержавний ха-рактер, Конституція України та діюче законодавство закріплюють осно-вні параметри державної політики в сфері місцевого самоврядування, які визначають основи взаємодії державної влади і місцевого самовря-дування.

Взаємодія державної влади і місцевого самоврядування, в першу чергу, базується на положеннях статей 5, 7 та 38 Конституції України, згідно з якими, по-перше, здійснення народом влади не тільки через органи державної влади, а й через органи місцевого самоврядування, по-друге, держава виступає гарантом місцевого самоврядування, по-третє, служба в органах місцевого самоврядування розглядається як самостійний вид публічної служби [2].

Дані положення свідчать про автономність місцевого самоврядуван-ня, що обумовлюється його особливим місцем у механізмі соціального управління, його подвійною природою, а саме – з одного боку, як форми публічної влади, а з іншого – як інституту громадянського суспільства [3, с. 90, 96].

---

¹ Старший викладач кафедри державного будівництва Національного юридич-ного університету імені Ярослава Мудрого

Водночас це не означає повної автономності місцевого самоврядування і державної влади, тому що ці форми публічної влади активно взаємодіють між собою. Така взаємодія проявляється у переплетінні завдань та функцій місцевого самоврядування із завданнями та функціями держави, що в свою чергу закріплює один із принципів місцевого самоврядування, а саме – поєднання місцевих та державних інтересів.

В свою чергу, держава, конституційно визнаючи та гарантуючи місцеве самоврядування, повинна забезпечити виконання тих рішень, які приймаються у системі місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією та законами України.

Конституція України прямо передбачає відповідні повноваження органів державної влади у сфері місцевого самоврядування, наприклад, засади місцевого самоврядування, правовий режим комунальної власності, утворення та ліквідацію районів, встановлення і зміну меж районів та міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування та перейменування населених пунктів і районів, організацію та проведення виборів до органів місцевого самоврядування, призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування та інше.

На даний час в Україні існує змішана система територіальної організації влади, за якою управління на регіональному рівні здійснюється як органами місцевого самоврядування (обласними та районними радами), так і органами державної виконавчої влади (обласними та районними державними адміністраціями), що обумовлює необхідність координації їх діяльності.

Згідно з Конституцією України (ст. 143) органам місцевого самоврядування законом надаються окремі повноваження органів виконавчої влади, з питань здійснення яких вони підконтрольні відповідними органами державної влади. В свою чергу органи місцевого самоврядування, а саме обласні та районні ради делегують окремі повноваження відповідним місцевим державним адміністраціям, які несуть відповідальність за їх виконання перед цими радами.

Важливу роль в охороні конституційних прав місцевого самоврядування відіграють: 1) Конституційний Суд України, на який покладається забезпечення відповідності законів, інших нормативних актів законодавчої і виконавчої влади Конституції України; 2) Президент України, який виступає гарантом дотримання Конституції України і наділяється правом скасовувати акти місцевої виконавчої влади України у випадках їх невід-

повідності Конституції України; 3) суди загальної юрисдикції, які забезпечують судовий захист прав місцевого самоврядування, передбачений ст. 145 Конституції України.

Виходячи з вищесказаного можна стверджувати, що Конституція регулює найбільш фундаментальні, стійкі відносини місцевого самоврядування і державної влади, які мають довготривалий характер. Однак реальний стан справ у сфері взаємодії місцевого самоврядування з державною владою свідчить про те, що вони не завжди здійснюються в рамках зазначених конституційних положень. На практиці досить часто можна спостерігати випадки неправомірного втручання органів державної влади та їх посадових осіб у вирішення питань, які належать до компетенції місцевого самоврядування.

У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема зміцнення та розширення гарантій місцевого самоврядування. Ця задача вирішується в свою чергу на законодавчому рівні. Шляхом прийняття окремих законів держава створює додаткові інститути та механізми, які дозволяють координувати діяльність державних та муніципальних органів, узгоджувати їх позицію, залучати управлінські та інші ресурси цих органів для виконання тих чи інших завдань суспільного розвитку, розширювати «дозвільні» можливості системи державного управління для активного впливу органів місцевого самоврядування на формування та реалізацію державної політики у сфері місцевого самоврядування та регіонального розвитку. До таких інститутів слід віднести укладання договорів співробітництва між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, координаційні та консультативно-дорадчі органи при вищих органах державної влади, асоціації органів місцевого самоврядування та ін. [1, с. 44].

Правова політика у сфері місцевого самоврядування має носити системний характер. Запроваджена конституційна реформа системи місцевого самоврядування цілком відповідає потребам ефективного здійснення публічної влади на місцях, завданням розбудови демократичної, соціальної і правової держави, оскільки здатна забезпечити баланс між державними та місцевими інтересами [4; 5]. Разом з цим вона має одержати своє логічне продовження на законодавчому та підзаконному рівнях правової регламентації взаємодії державної влади та місцевого самоврядування. Слід погодитися з позицією О. О. Фролова щодо необхідності прийняття Закону України «Про взаємодію органів державної

влади та органів місцевого самоврядування в Україні», який би комплексно регламентував різні аспекти такої взаємодії, зокрема встановлював загальні принципи, підстави, форми, межі взаємодії [6, с.165–166]. Крім того, у ньому можуть бути визначені предмети відання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, питання, які потребують їх спільного вирішення, порядок наділення органів місцевого самоврядування окремими державними повноваженнями.

Література:

1. Бодрова І. І. Добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування як специфічний суб'єкт відносин місцевого самоврядування в Україні / І. І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – Х.: Право, 2003. – Вип. 5. – С.35–44.
2. Конституція України від 28.06.1996р. №254к/96-ВР (з наст. змін.) // Відом. Верховн. Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.
3. Любченко П. М. Муніципальне право України: навч. посіб. / П. М. Любченко. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2012. – 496с.
4. Серьогіна С. Г. Муніципальна реформа як чинник удосконалення функціонування системи місцевого самоврядування в Україні / С. Г. Серьогіна // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 26. – С. 3–15.
5. Серьогіна С. Г. Удосконалення місцевого самоврядування в Україні в умовах демократизації та консолідації суспільства / С. Г. Серьогіна // Право України. – 2014. – №4. – С. 107–115.
6. Фролов О. О. Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні: конституційно-правове регулювання і практика реалізації: монографія / О. О. Фролов. – Х.: Юрайт, 2014. – 192с.
7. Конституційно-правові засади становлення української державності / за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Тодики. – Х. : Право, 2003. – 328 с.